

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Ifølge justitsministerens bestemmelse om Politiets Efterretningstjenestenes (PET) virksomhed er hovedopgaven:

»at overvåge, forebygge og modvirke foretagender og handlinger, som må antages at rumme en fare for Rigets selvstændighed og sikkerhed og den lovlige samfundsorden, herunder i første række de i Straffelovens kapitler 12 og 13 omhandlede forbrydelser«.

Det kan aldrig udelukkes, at der vil være enkeltpersoner eller organisationer, som benytter sig af terrorstiske virkemidler. Det må derfor være en naturlig del af politiets arbejde at forsøge at forhindre sådanne handlinger. Det er på den baggrund forslagsstillernes opfattelse, at der i Danmark skal være en efterretningstjeneste.

Det er samtidig forslagsstillernes opfattelse, at der må være demokratisk indsigt og kontrol med det arbejde, som udføres af efterretningstjenesterne. Kun derved kan man imødegå mistanker om, at tjenesterne overvåger de forkerte eller handler ulovligt.

I 1988 vedtog Folketinget en lov, hvor man nedsatte et folketingsudvalg, som skulle overvåge efterretningstjenesternes virksomhed (lov om etablering af udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester, Lov nr. 378 af 6. juli 1988). Folketingsudvalget har dog fået begrænset sin opgave til alene at modtage efterretninger fra regeringen om retningslinjer og enkelte konkrete aktiviteter. Allerede i forbindelse med behandlingen af det nævnte lovforslag blev det fremført, at det måtte være passende at se på lovgrundlaget, når udvalget havde fået mulighed for at virke et stykke tid.

Siden 1988 er den kolde krig endeligt afsluttet. De modsætninger, som tidligere var bestemmende for bl.a. efterretningstjenesternes arbejde, er radikalt forandrede. Det gælder såvel i forhold til evt. militære fjender som de aktiviteter, der finder sted i Danmark.

Hertil kommer, at der i tre andre lande (Norge, Holland og Schweiz) har været gennemført omfattende undersøgelser af de hemmelige tjenesters aktiviteter. Resultatet af disse undersøgelser har i alle tre lande

været, at det har vist sig, at de hemmelige tjenester har begået omfattende lovbrud i deres arbejde.

I marts 1998 bragte TV 2 i programmet »Fak2eren« to reportager om PET's arbejde, som afslørede såvel registreringer af almindelig politisk aktivitet som andre former for ulovligheder.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at der til hver en tid må være en demokratisk indsigt og mulighed for kontrol med efterretningstjenesternes arbejde. Denne grundindstilling er tidligere blevet imødegået med argumenter om, at det ville forhindre tjenesternes arbejde, og at de demokratiske principper måtte spille en underordnet rolle i forhold til de sikkerhedsmæssige overvejelser, når der var en aktuel risiko for krise og krig. Men i lyset af den forandrede sikkerhedspolitiske situation, hvor der ikke findes nogen aktuel sikkerhedspolitisk trussel mod Danmark, må det være muligt at sikre grundlæggende demokratiske principper for tjenesternes arbejde.

Hertil kommer, at den teknologiske udvikling både har gjort det enklere at overvåge og registrere enkelte borgere og at bearbejde og sprede disse informationer.

Tilsammen betyder disse forhold, at der er grund til at overveje tjenesternes arbejde og herunder den kontrol, som finder sted. Dette skal blandt andet ske for at sikre, at deres aktiviteter er relevante i en ny politisk, sikkerhedspolitisk og teknologisk situation.

Bemærkninger til forslagets enkelte dele

ad 1

I 1988 vedtog Folketinget en lov, hvor man nedsatte et folketingsudvalg, som skulle have indseende i efterretningstjenesternes virksomhed. Denne indsigt sker i kraft af, at regeringen underretter udvalget om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed og om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Udvalget har ikke indflydelse på eller indseende i den bevillingsmæssige kontrol med efterretningstjenesterne.

I daglig tale omtales udvalget som »kontroludval-